

דיון

המחקר הנוכחי בחן שתי השערות. הראשונה הייתה שחוסר יציבות בילדות וקיצוניות ונוקשות של הבית בילדות מנבאים את הנשירה מהישיבות אצל נוער חרדי. ההשערה השנייה הייתה שחרדה והימנעות בהתקשרות המוקדמת מצויים בקשר הפוך עם גיבוש זהות, הכוונה עצמית, שביעות רצון בחיים ומשמעות בחיים ובקשר ישר עם התנהגות מסוכנת בבגרות. צורך כך נערך מחקר בו השתתפו 187 נערים מהחברה החרדית, טווח הגילאים היה 17-21 והגיל הממוצע היה 18.68 ($m=18.68, SD=1.39$). 97 נערים לומדים בישיבות חרדיות ליטאיות, ספרדיות או ישיבות בהנהגה ליטאית אך עם תלמידים מעדות המזרח. ו-90 נערים שנשרו מישיבות בעלי אופי זהה (שבאבניקים) ולומדים במסגרות חילופיות, פרטיות או של משרד הרווחה. לא היה הבדל בגיל המשתתפים בין שתי הקבוצות. לצורך המחקר מילאו הנבדקים את השאלונים: 12 – Experiences Close Relationships, שאלון יציבות בילדות, שאלון רמת הקיצוניות הדתית במשפחה, Satisfaction with Life Scale, Self-Determination Scale, שאלון זהות האני למתבגרים, Risky, Impulsive, and Self-Destructive Behavior Questionnaire.

בבדיקות המקדמיות, התקשרות חרדה, ולא התקשרות נמנעת, נמצאה קשורה בקשר חיובי ומובהק לחוסר יציבות בילדות, לקיצוניות דתית והתנהגות של נטילת סיכונים, ובקשר הפוך ומובהק להכוונה עצמית, שביעות רצון מהחיים וגיבוש זהות. הקשר בין התקשרות נמנעת לא נמצא קשור לאף אחד ממשתנים אלו. כמו כן נמצא קשר ישר ומובהק בין התקשרות חרדה, חוסר יציבות בילדות וקיצוניות דתית במשפחה לבין התנהגות נטילת סיכונים. הממצא הזה תואם בחלקו את ניבויי תיאוריית היסטוריית החיים (Life History Theory: LHT; Kaplan & Gangestan, 2005), שמנבאת קשר בין העדר ביטחון בהתקשרות, חוסר יציבות בילדות וקיצוניות דתית במשפחה לבין התנהגות נטילת סיכונים. התקשרות נמנעת לא נמצאה קשורה להתנהגות זו. בנוסף נערכו ניתוחי שונות חד כיוונית לבדיקת הבדל בין נערים שנשרו מהישיבה (שבאבניקים) לבין נערים שהתמידו בלימודיהם בישיבה למול כל אחד ממשתני המחקר. בניתוח שונות רב משתני נמצא הבדל מובהק בין שתי הקבוצות. יתרה מכך, נמצא הבדל מובהק בין הקבוצות במשתנה חרדה בהתקשרות, חוסר יציבות בילדות, קיצוניות דתית, שביעות רצון מהחיים, גיבוש זהות והתנהגות נטילת סיכונים. הנערים שנשרו מהישיבה דיווחו על התקשרות חרדה, חוסר יציבות, קיצוניות דתית והתנהגות נטילת סיכונים ברמה גבוהה יותר מנערי הישיבה, ואילו על שביעות רצון וגיבוש זהות נמוכים יותר מנערי הישיבה.

בכדי לבדוק את ההשערה הראשונה נערכה רגרסיה לוגיסטית היררכית בעלת שני צעדים. המשתנה המנובא היה קיום נשימה מהישיבה והמנבאים היו חוסר יציבות בילדות וקיצוניות דתית במשפחה. בצעד השני המנבא היה המכפלה של יציבות בילדות וקיצוניות דתית בבית לצורך בדיקת האינטראקציה ביניהם. המודל נמצא מובהק והסביר 7.2% מהשונות של קיומה של נשירה. חוסר יציבות בילדות, אך לא לקיצוניות דתית במשפחה, הייתה תרומה מובהקת לניבוי נשירה מהישיבה. כמו כן לא נמצאה אינטראקציה בין חוסר היציבות בילדות לבין קיצוניות דתית במשפחה לניבוי הנשירה. כך, שחוסר יציבות בילדות היא הגורם שמנבא נשירה מהישיבה.

ברגרסיה נוספת שנערכה, בשל המתאם החיובי בין חרדה בהתקשרות לבין חוסר יציבות בילדות, המנבאים לנשירה היו חרדה בהתקשרות וחוסר יציבות בילדות. נמצא שהחרדה גבוהה בהתקשרות הינה מנבא לנשירה גבוהה יותר מהישיבה. עם זאת, יכולת הניבוי של יציבות בילדות לא פחתה. כך שממצאי הרגרסיה מלמדים שלמרות שחוסר יציבות בילדות והתקשרות חרדה קשורים ביניהם, לשני המשתנים הללו תרומה ייחודית ובלתי תלויה לנשירה מהישיבה. דהיינו דיווח על רמות גבוהות יותר של חוסר יציבות בילדות והתקשרות מוקדמת חרדה יותר נמצאו כתורמים לנשירה גדולה יותר מהישיבה.

השבאבניקים רואים בעצמם חרדים ממצא זה תואם את התיאוריה שמדברת על ספרציה, שהינה שמירה על תרבות המקור והימנעות מהתרבות החדשה (Berry, 2006), עם זאת התיאוריה דנה בקושי ממשי להשתלב בחברה החדשה בד בבד עם קושי לשמור על תרבות המקור (Berry, 2006) קושי השתלבות זה יכול להסביר את נטייתם להתנהגות נטילת סיכונים, כפי שנמצאו במחקר זה. כמו כן הממצא תואם את טענתם של בן-יאיר ורונאל (2004) ושל קלי (2014) שהמעבר מהישיבה להתמודדות עם התרבות החילונית גורמת לנטייה להתנהגות נטילת סיכונים. ברי מסביר זאת על ידי העובדה שבקרב השבאבניקים קיים קושי בסיגול התרבות החרדית והחילונית כאחד ודילוג בין התרבויות, שיוצרת תסכול שבתורו יוצר התנהגות קיצונית ועבריינית (קליי, 2014 ; Berry, 2006). חוסר היציבות שנמצא כמנבא מובהק לנשירה יכול להיות מוסבר על ידי המאפיינים של החברה החרדית: בעוני, משפחות ברוכות ילדים וכדומה. מאפיינים אלה מעלים את חוסר היציבות שבתורה מהווה גורם סיכון (פאס-רותם ובן רבי, 2011).